

6. Závěr

Podíl cizinců na populaci ČR v roce 2022 vzrostl na zatím nejvyšší registrovanou hodnotu 10,3 %, přičemž meziroční přírůstek celkového počtu cizinců činil 455 305 osob. Na tomto zvýšení se výraznou měrou podíleli cizinci s některým z typů přechodného pobytu v ČR. Šlo zejména o válečné uprchlíky z Ukrajiny, hledající u nás dočasnou ochranu.

Občané Ukrajiny k nám začali přicházet, zejména za prací, již od začátku 90. let minulého století. V roce 1994 jich na území ČR bylo evidováno celkem 14 230. V roce 2022 je na našem území registrováno rekordních 635 857 státních příslušníků Ukrajiny. Občané Ukrajiny tak dosahují téměř šesti desetin (57,1 %) z celkového počtu cizinců registrovaných v ČR. Mezi Ukrajinci výrazně převažují ženy. Jejich podíl činil v roce 2022 56,6 %. Věková struktura ukrajinské populace u nás se liší, a to jak od věkové struktury majoritní populace, tak od věkové struktury cizinců v ČR. Je to dáno tím, že od začátku ukrajinské krize k nám přicházely zejména matky s nezletilými dětmi. Podíváme-li se na statistiky podle účelů pobytu, na základě kterých k nám Ukrajinci nejvíce přicházejí, vidíme za rok 2022 výraznou změnu. Zatímco do roku 2021 převažovaly mezi účely pobytu ukrajinských občanů u nás jednoznačně „zaměstnání a podnikání“, v roce 2022 získaly drtivou převahu účely pobytu spadající do kategorie „jiné“ (80,8 %). S přílivem ukrajinských uprchlíků hledajících u nás dočasnou ochranu je evidentní, že šlo převážně o humanitární důvody. Z územního pohledu je zřejmé, že nejvíce ukrajinských občanů je soustředěno v našem hlavním městě. Ke konci roku 2022 jich zde bylo evidováno celkem 169 892 neboli 26,7 % z celkového počtu Ukrajinců legálně pobývajících na našem území. Na druhém místě, z hlediska počtu i podílu, byl Středočeský kraj, na jehož území bylo registrováno 97 322 ukrajinských občanů (tj. 15,3 % z jejich celkového počtu).

Ukrajínští občané tvoří tradičně významnou skupinu na našem trhu práce. První pracovní migranti z Ukrajiny k nám začali přicházet již bezprostředně po otevření hranic, tj. začátkem 90. let minulého století. V době našeho vstupu do EU, v roce 2004, bylo úřady práce na našem území registrováno celkem 22 399 ukrajinských občanů v postavení zaměstnanců. Ke konci roku 2022 evidovaly úřady práce na území České republiky celkem 269 911 ukrajinských občanů v postavení zaměstnanců. Jejich počet se tak meziročně zvýšil o rekordních 74 795 (tj. o 38,3 %). Mezi ukrajinskými zaměstnanci převažovaly v roce 2022 ženy. Jejich podíl činil 52 %. Je zřejmé, že na složení ukrajinských zaměstnanců podle pohlaví měl významný vliv příliv válečných uprchlíků s převahou žen s dětmi. V předchozích letech měli naopak většinu muži. Z hlediska sekcí ekonomických činností jsou Ukrajinci nadprůměrně (ve srovnání s cizineckou populací celkem) zaměstnání zejména v odvětví Administrativní a podpůrné činnosti, ve Stavebnictví nebo v odvětví Doprava a skladování. Absolutně nejvyšší počty ukrajinských občanů však pracují ve zpracovatelském průmyslu. Z hlediska klasifikace zaměstnání pracují ukrajínští občané nejvíce jako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (ISCO 9), kde dosahují více než třetinového podílu (35,6 %) z celkového počtu ukrajinských zaměstnanců. Další kategorií, s nadprůměrným zastoupením zaměstnaných ukrajinských občanů ve srovnání s celkovou cizineckou populací, je Obsluha strojů a zařízení, montéři (ISCO 8). Naopak signifikantně méně Ukrajinců než je průměr za cizince-zaměstnance celkem spadá do skupiny ISCO 2 – Specialisté.

Nejvíce atraktivním regionem pro ukrajinské zaměstnance je hl. město Praha. Z hlediska počtu i podílu zaměstnaných ukrajinských občanů dále následují kraje Středočeský a Plzeňský.

Počet občanů Ukrajiny, kteří v ČR získali živnostenské oprávnění, činil ke konci roku 2022 dohromady 30 978 osob. Ve srovnání s rokem 2021 tak došlo k navýšení o 5 316 osob. Podíl ukrajinských občanů podnikajících na domácím trhu práce tak dosáhl 27,7 % z celkového počtu cizinců-držitelů živnostenského oprávnění na našem území. Mezi držiteli živnostenského oprávnění ukrajinské státní příslušnosti dominují muži. V roce 2022 dosáhl podíl mužů v této skupině cizinců 67,8 %. Oproti roku 2021 se zastoupení mužů ve skupině ukrajinských držitelů živnostenského oprávnění na našem území téměř nezměnilo. Je tedy zřejmé, že na rozdíl od ukrajinských občanů-zaměstnanců, mezi kterými v roce 2022 převažovaly s 52 % ženy, se uprchlická vlna do struktury podle pohlaví této skupiny ekonomicky aktivních cizinců na našem území výrazněji nepromítla.

Ve srovnání se skupinou cizinců celkem je patrná vyšší koncentrace ukrajinských podnikatelů v Praze a Středočeském kraji. Oproti tomu na území Jihomoravského kraje je zastoupení ukrajinských držitelů živnostenského oprávnění viditelně nižší, než dosahují hodnoty za cizince-živnostníky celkem.

Seznam použitých zkratk

MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu

ŘSCP = Ředitelství služby cizinecké policie

p. b. = procentní body